

Til: Næringskomiteen

Fra: Landsorganisasjonen i Norge, Industri Energi og Fellesforbundet

Innspill i forbindelse med høring i næringskomiteen Meld. St. 27 (2016 – 2017) Industrien – grønnere, smartere og mer nyskapende.

Innledende betraktninger

Norge har i flere sektorer industri som er verdensledende på sine områder. Vi har vitale og konkurransedyktige industriklynger som hver dag hevder seg i en krevende internasjonal konkurranse. Historien om norsk industri er en historie om kontinuerlig omstilling og innovasjon. Endringene stopper imidlertid ikke opp og industrien må stadig tilpasse seg nye utfordringer. Meldingen gir en god situasjonsbeskrivelse av norsk industri, men etter at regjeringen har jobbet med den i mer eller mindre to år hadde vi ventet oss mer på tiltakssiden. I praksis er det meste en oppstilling av allerede vedtatt politikk. Mye av det er selvsagt bra og ting LO og forbundene også har jobbet med og er enige i. Det er likevel nesten mer interessant det som ikke står der eller som regjeringen ikke har valgt å gripe fatt i. Det sies ingenting NOx-fondet, det sies ingenting om Fornybar AS og lite om eierskap. Det er lite om hvilke bransjer som er viktige. Regjeringen sier CO2-kompensasjonen skal videreføres, men hvordan? Det vet vi foreløpig lite om

Norge har unike samfunnsmessige og industrielle kvaliteter. Den norske samarbeidsmodellen med høy organisasjonsgrad blant bedrifter og arbeidstakere har bidratt til høy grad av tillit, lavt konfliktnivå og høy omstillingsevne. Høyt kunnskaps- og kompetansenivå bidrar til at norske arbeidstakere ligger i verdensklasse og at vi har høy teknologiaksept og anvendelse i samfunnet.

Vi vil i det følgende notatet ta for oss hva vi mener er nødvendig for at norsk industri skal ha mulighet til å opprettholde og styrke sin posisjon i global industri. LO la i sitt innspill til industrimeldingen betydningen av at meldingen må tydeliggjør viktigheten av industrien i næringspolitikken og som utvikler av verdier og kunnskap som kommer hele samfunnet til gode. Norge er et lite land og vi kan ikke bli best på alt. LO mener at vi også på dette området må prioritere der hvor vi har best forutsetninger for å lykkes. Dette betyr ikke at det ikke skal være generelle ordninger, men at man prioritere utfra muligheten for å lykkes for fremtidig vekst og produksjon.

Rammevilkår:

LO er skuffet over at regjeringen legger seg på en linje med skatteutt som viktig virkemiddel for industrien. Erfaring viser at dett er en lite effektiv måte å skape eller beholde arbeidsplasser på. For LO er det viktig med en helhetlig tilnærming til skattepolitikken. Utfordringene som blant annet beskrives i Perspektivmeldingen gjør det uansett lite realistisk å love ytterligere skatteutt generelt. LO er kritisk til en ytterligere reduksjon av formueskatten; dette er den minst effektive måte å skape/sikre arbeidsplassers fremtid på. LO ønsker å understreke at flere skatteletter tar handlingsrom fra andre tiltak som betyr mye for industrien som, særlig transport og infrastruktur.

Nedturen i oljesektoren de siste årene har ført til at rundt 80.000 jobber har forsvunnet, særlig i oljerelatert virksomhet. Samtidig har bedret konkurransevne for fastlandsindustrien, i særdeleshet gjennom lønnsdannelsen i samvirke med pengepolitikken og derigjennom valutakursen, sørget for rundt 50.000 nye jobber. Samlet sett har valutakurs og inntektsoppgjørene bidratt med en forbedring i industriens konkurransevne på 16 prosent. Regjeringens rekordhøye oljepengebruk har selvsagt

medvirket til å dempe nedgangen, men skattelettene har virket dårlig. Først og fremst er det arbeidslivets parter og Norges Bank som har skapt grunnlaget for fremtidig industriell vekst i Norge.

Det er positivt at frontfagsmodellen tillegges vekt i meldingen. Når vi vet at lønnsdannelsen og den norske arbeidslivsmodellen er viktig, mener vi en konsekvent støtte til organisert arbeidsliv vil være minst like viktig - det er god industripolitikk.

Test og verifiseringsentre:

LO pekte i sitt innspill til meldingen på at industrien mangler arenaer for læring og testing. Testing og verifisering av ny teknologi er kostbart, spesielt for de små og mellomstore bedriftene. Den pågående digitaliseringen av norsk industri gjør at dette trolig blir viktigere i årene som kommer. Derfor er industriutviklingsssentre for næringslivet et godt tiltak. LO er tilfreds med at meldingen lanserer gjennomføring av kompetansesentra som Norsk katapult og Toppindustrisenteret, som LO har gått inn for sammen med blant andre NHO.

Gjennomføring av denne typen tiltak vil gi økte muligheter for testing og verifisering før investering i og bygging av produksjonsanlegg. Slike sentere kan bidra til å koble de klyngene hvor vi har ledende kompetanse med andre klynger hvor vi også er i verdenstoppen. Når vi imidlertid vet at industrielle piloter kan ha kostnader på tresifrete millionbeløp, virker 50 millioner kroner til nye testsentre for næringslivet for knapt. Toppindustrisenteret bør utformes slik at det blant annet blir en møteplass hvor industribedrifter kan lære av hverandre og utnytte infrastruktur til felles beste. LO håper på bred tilslutning til Toppindustrisenteret. Det vil bli en viktig møteplass for nye forretningsmodeller fremover. Det er også positivt at det initieres en strategiprosess for økt digitalisering i hele bredden av næringslivet, kalt Digital21, som LO har spilt inn overfor departementet tidligere.

Næringsrettede virkemidler:

Et velfungerende og fremtidsrettet virkemiddelapparat er en forutsetning for en aktiv nærings- og industripolitikk. Dette krever økonomisk og politisk prioritering av beslutningstakere. Regjeringens overordnede vurdering av det næringsrettede virkemiddelapparatet er at det i hovedsak er godt innrettet for å møte utfordringer som industrien står overfor. Samtidig beskriver regjeringen sterke, raske og omfattende endringer som vil utfordre norsk industri. LO er opptatt av innrettingen av virkemiddelapparatet må gis det spillerom som dette krever. Det krever satsing og klar prioritering av det næringsrettede virkemiddelapparatet.

LO stiller seg spørrende til om regjeringen makter å prioritere en styrking av virkemiddelapparatet samtidig som det signaliseres nye skattekutt. LO mener det er riktig å prioritere en videreføring og styrking av virkemiddelapparatet framfor ytterligere skattekutt. Regjeringen lanserer mange tiltak knyttet til virkemiddelapparatet. LO forventer at disse konkretiseres og realiseres. Vi forventer likeledes at partene involveres i disse prosessene. Partenes direkte erfaring vil bidra til å at treffsikkerheten til utviklingen og videreutviklingen av virkemidlene øker.

Felleskapets ressurser må brukes mer og bedre for å skape arbeidsplasser. Vi mangler muligheten i dag til å understøtte store industriutviklingsprosjekter med til dels lange tidsløp, og som derfor må ha tålmodighet. I tråd med forslag fra LO og NHO (Konkurranseskraft i lavutslippssamfunnet, september 2015) mener vi det må bevilges vesentlig mer til teknologiutvikling og markedsstimulering i kvotepiktig sektor, deriblant industrien, fram mot 2030. Årlig støtte til klimarelatert teknologiutvikling bør trappes opp med minimum 3 milliarder kroner innen 2030. Dette ble også nevnt i et felles innspill til regjeringen fra Norsk Industri og LO.

LO og forbundene har ved flere anledninger tatt opp behovet for bedre garantiordninger til eksportindustrien. Vi har pekt på at det må etableres en lånegarantiordning for industriinvesteringer slik mange andre land i Europa har innført, før og etter finanskrisen i 2007. Disse ordningene har utløst store investeringer i industri, energi og infrastruktur. Det er derfor positivt at regjeringen endelig signaliserer at den vil utvide lånegarantiordningene til eksportindustrien.

Med sine klima- og energieffektive prosesser, tilgang på fornybar kraft, avansert teknologi og sin høye kompetanse bør norsk prosessindustri forbli verdensledende. Det er bra at regjeringen støtter CCS. Det mangler etter vårt syn imidlertid en strategisk satsing på CCS. Det som står er først og fremst en beskrivelse av allerede kjent politikk. For olje- og gassnasjonen Norge burde CCS åpenbart være et satsingsområde. Dette handler ikke bare om å redusere nasjonale utslipp, men også bygge oppunder en norsk industriell teknologiklynge som virkelig kan bety noe også utenfor landets grenser. Arbeidet med konseptstudier skal ferdigstilles høsten 2017, og for LO er det viktig å understreke at det må satses offensivt, og at staten må ta ansvar for transport/lagring inntil dette kan stå på egne bein kommersielt.

Kompetanse:

Industriens fremtid rolle og omfang vil være bestemt av de ansattes kompetanse og evnen til å kombinere eksisterende og ny kunnskap. Kompetansebygging er industribygging. Det er positivt at meldingen er tydelig på at kompetanse er viktig i den norske modellen, og at det slås fast at partene bidrar i bedriftene og på nasjonalt nivå. Meldingen har et bredt perspektiv på arbeidslivet som læringsarena, noe LO er enig i. Arbeidslivet er en god læringsarena for elever, lærlinger og studenter. Meldingen foreslår et nytt trepartssamarbeid. Det er positivt at det legges til rette for drøftinger rundt digitaliseringsutfordringene i industrien gjennom at næringsministeren etablerer et forum for samarbeid mellom myndigheter, toppledere i industrien, kunnskapsmiljøer og partene i arbeidslivet etter inspirasjon fra blant annet det tyske industri 4.0-initiativet.

Meldingen er imidlertid preget få nye forslag på kompetanseområdet. Det meste er en oppramsing av allerede igangsatte tiltak og forslag som vi kjenner igjen fra tidligere stortingsmeldinger om videregående utdanning, fag- og yrkesopplæring, fagskolene og ellers i høyere utdanning.

Forskning og innovasjon er viktig for konkurranseevnen og arbeidsplasser i Norge. Næringsrettet FoU må få høyere prioritet fremover, og de tematiske satsingene løftes. Norges utgangspunkt bør være å satse mest der vi har gode forutsetninger for å lykkes, som hav-, klima- og energiteknologi. Norske myndigheter må bruke statlig eierskap og det offentliges rolle som kunde til å fremme forskning og innovasjon. En aktiv rolle som stor og krevende kunde som setter krav til innovativt innhold og forskning kan bidra til å styrke verdiskaping og konkurransekraft i norsk industri. Dette krever en aktiv innkjøpspolitikk.

Energikostnader:

Driftskostnader for industrien er sammensatt, men for de aller fleste eksportindustrier er globale råvarepriser en betydelig del av kostnadene. For den energiforedlende industrien er kraftkostnader en stor del av driftskostnadene. LO og forbundene lenge advart mot økte kraftkostnader, strømpriser og nettleie, som er avgjørende for lønnsomheten i energiforedlende industri. Vi er derfor svært kritisk til at Regjeringen uttaler at de er «lei lave kraftpriser» og gjennom mange vedtak og en Energimelding legger til rette for å øke kraftinntekter på bekostning av forbrukerne og industrien. Høyere kraftpriser vil også bremse elektrifisering av transportsektoren og øke norske utslipp.

Statlig eierskap:

Det statlige eierskapet er et sentralt element i nærings- og industripolitikken, det gjelder blant annet betydningen av nasjonal forankring av strategiske bedrifter innenfor strategiske næringer. Likevel er meldingen svak på dette punktet, og for regjeringen virker det å være viktigere å understreke at den ønsker å « redusere det direkte statlige eierskap over tid » enn å komme med tiltak som kan styrke den statlige eierskapspolitikken.

LO mener det er sentralt å opprettholde det statlige eierskapet i viktige industrinæringer og har gjentatte ganger ønsket virkemidler som bidrar til dette. Vi ønsker å understreke viktigheten av at strategiske bedrifter har hovedkontor i Norge. Med hovedkontor følger gjerne viktige stabsfunksjoner, forskning og utvikling etc., noe som gir viktige ringvirkninger. Det er hovedkontoret som tar beslutninger om produksjon eller innkjøp fra underleverandører, og som velger strategiske leverandører av rådgivning og finansielle tjenester. En rapport som Menon utarbeidet for SIVA i 2012 viser at antallet utenlandsk eide bedrifter i Norge har økt med 90 prosent fra 2003-2010. Utenlandske eiere kan selvsagt være gode eiere, men i de langsiktige strategiske valgene er det ikke likegyldig om eieren og hovedkontoret befinner seg i Singapore eller i Norge. Ikke minst i krevende økonomisk turbulente tider.

Fellesforbundet har lansert et forslag om en aktiv statlig eierskapsmodell som kan bidra til å sikre nasjonalt eierskap i strategisk viktige bedrifter i industrien. Det er en modell som også kan stimulere privat norsk kapital til å investere mer her. Forbundets modell for nasjonal forankring gjennom statlig deleierskap sammen med private eiere nevnes ikke.

Offentlige innkjøp:

Det offentlige har et viktig ansvar som en stor innkjøper. For LO og forbundene er det viktig at offentlige anskaffelser skal gjennomføres på en slik måte at det fremmer det seriøse arbeidslivet, skaper tillit til forvaltningen av samfunnets økonomi og bidrar til en sunn konkurranse fri for kriminalitet og sosial dumping. I meldingen fremgår det at regjeringen vil utarbeide en stortingsmelding for en mer helhetlig anskaffelsespolitikk. Det er positivt. Samtidig ser vi behov for forbedringer i dagens regelverk, men også bedre overordnede strategier og konkrete tiltak for å sikre at det stilles krav og at de faktisk etterleves. Det er viktig at slike nødvendige tiltak ikke utsettes i påvente av en stortingsmelding.

Det offentlige må være en krevende og modig kunde. Innkjøpsmakten må bidra til innovasjon og klima- og miljøvennlige løsninger i verdenstoppen. Tilskudd til store industriprosjekter fra for eksempel Enova og Innovasjon Norge må dessuten bidra til seriøsitet og kompetanseutvikling i de næringer de jobber mot. De « legger lista » for hvilke ting som gjøres, og hvordan de gjøres. For å oppnå ønskede konkrete utslippskutt fra prosjektene, nyskaping, innovasjon og den omstillingen og kompetanseutviklingen landet trenger, er det viktig at de offentlige virkemiddelaktørene spiller på lag med forholdene i arbeidslivet.